

Östergötlands Hembygdsblad

Trevlig hembygdssommar!

ÖSTERGÖTLANDS HEMBYGDSBLAD

Utkommer med fyra nummer per år och ges ut av Östergötlands Hembygdsförbund, till vilket 96 föreningar med ca 21 500 medlemmar är anslutna.

Ansvarig utgivare

Denny Lawrot (förbundsordförande)
Sankta Marias Väg 252, 612 93 Finspång
Tel: 0122-201 88, mobil: 0708-12 06 00
denny.lawrot@centerpartiet.se

Redaktionsgrupp

Jesper Ström
Östergötlands Hembygdsförbunds kansli
Tellbovägen 14, 585 64 Linghem
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se

Bengt Björner
Brunneby, 597 94 Åtvidaberg
Tel: 0120- 601 71
bengt.bjorner@telia.com

Fredrik Häger
Tel: 0721- 67 13 54
carlingtonlot@gmail.com

Prenumeration

100: -/år. Insättes på bankgiro 475 – 9700 eller plusgirokonto 89 881–7

Annonsspriser

1/1 sida 1200:-
1/2 sida 600:-
1/4 sida 400:-

Annonskontakt

Jesper Ström, 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se

Utkommer

omkring 15/3, 15/6, 15/9, 15/12

Manusstopp

15/2, 15/5, 15/8, 15/11

Östergötlands Hembygdsförbunds Kansli

Tellbovägen 14, 585 64 Linghem
Tel: 076-103 11 39
ostergotland@hembygd.se
www.hembygd.se/ostergotland

INNEHÅLL:

Ordföranden har ordet	sid 3
Östergötland på alerten under skogsdominerad riksstämma	4
Kulturarvsdag i Åtvidaberg	6
Boken Hus i Mjölby av Bo Jansson i en andra upplaga	7
Välbesökt årsmöte i Kornettgården	8
En hembygdskarta blir till – Kulturresans färd	9
Tusentals bilder hos Mjölby fotogrupp	11
Blöt sommarfest i Ringarum	12
Hembygdsgården – något att skylta med?	14

Omslagsbild

Åkervy från Veta Gammelgård, Mantorp

Foto: Jesper Ström

Välkommen med bidrag och foton. Materialet skickas till kansliet. Redaktionen förbehåller sig rätten att redigera texter och bilder.

Tryck

Mjölby Tryckeri
Upplaga 1 100 ex
ISSN 1102-5557

Ordföranden har ordet

Så var det åter dags för några rader från mig här i Hembygdsbladet. Det finns en hel del att berätta. Ska jag börja med Riksstämman, så är vi precis hemkomna från den. Sundsvall visade sig från sin bästa sida med sommarväder. Vi deltog med 5 ombud och Jesper på kansliet (som skriver ett fylligare reportage från stämman) – nästan hela stämmokommittén alltså. Vi kunde hämta en hel del tips som vi behöver tänka på i planeringen inför vår egen stämma nästa år.

Ska jag nämna något från stämman utan att föregå kansliets referat alltför mycket, så är det riksförbundsstyrelsens förslag att höja medlemsavgiften.

Ni minns säkert att vi på vår årsstämma diskuterade allt från 3 kronor, som täcker den kostnadsökning som skett på de 10 år som gått sedan förra höjningen, till 12 kronor som skulle betyda ökade möjligheter för Hembygdsförbundet att utveckla verksamheten. Till riksstämman valde förbundsstyrelsen att föreslå en avgiftshöjning med 5 kronor. Frågan diskuterades länge och beslutet gick till votering. Vi kan konstatera att vi var få länsförbund som röstade för 3 kronors höjning, så alltså en jordskredsseger för förbundsstyrelsens förslag på 5 kronor.

Jag kan känna förståelse för beslutet. En stark riksorganisation, som driver våra frågor gentemot centrala myndigheter, riksdag och regering m.fl. är många gånger av avgörande betydelse för oss på lokal nivå. Jag tänker t.ex. på Hus med historia. Utan påtryckning från Hembygdsförbundet centralt hade regeringen aldrig lagt 40 miljoner under en treårsperiod. Pengar som betytt mycket för många föreningar runt om i landet.

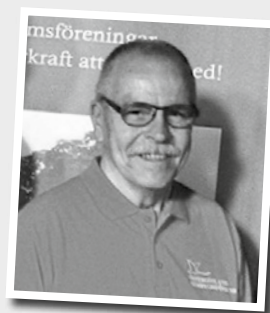
Turistkartan har väckt uppmärksamhet och vi är nu i slutfasen av detta arbete och jobbar nu med slutredovisningen. Vi har också distribuerat kartan till nästan samtliga hembygdsföreningar i länet. Det har varit många ”kockar” i detta arbete, men skulle vi ha tappat bort någon förening så kontakta kansliet.

Jag har observerat att allt fler föreningar har aktiviteter riktade mot skolorna. Det är utmärkt, ungdomar behöver förankringen i historien för att förstå nutiden. Målet måste vara att alla ungdomar får möta historien i hembygdsföreningen. För er som vill veta mer om detta har riksförbundet tre faktablad: ”barn & unga” bl.a. med exempel ur läroplanen. Finns att hämta på www.hembygd.se eller kontakta kansliet.

Åter då till vårt arbete med planeringen för riksstämman i Östergötland 2014. En av kandidaterna till stämmolokal är Hotell Ekoxen i Linköping och vi räknar med att kunna ha en högtidlig invigning av stämman med Landshövdingen i Trädgårdsföreningen och högtidsmiddag på kvällen på Stora Hotellet. Vi har också, i samråd med Stockholm, justerat datumet för stämman, som nu blir 23-24 maj. Och den 25 maj ska vi förstås ordna ett antal hembygdsresor i länet. Jag har nämnt detta tidigare och ser fram emot goda idéer från er.

Ni har en spännande och arbetsam period framför er. Jag kan bara önska er en trevlig och framgångsrik sommar med passande väder!

Denny Lawrot

*Denny Lawrot
ordförande*

Östergötland på alerten under skogsdominerad riksstämma

Sundsvall bjöd på bästa tänkbara inramning som Världstad 24-26 maj på Sveriges Hembygdsförbund SHF:s riksstämma 2013. Solen flödade över de nära 200 åhörarna på stenstadens Stora Torget när Medelpads Hembygdsförbunds ordförande Margaretha Johansson tillsammans med landshövding Bo Källstrand förklarade stämman invigd. Dessförinnan hade publiken avnjutit både en björnskrämmarlåt och en mjölkko-blues, framförda av barn- och ungdomsmusikgruppen Timråfiolerna.

Sundsvalls palatsliknande stadshus kom sedan att bli stämmans forum och skådeplats.

Bo Källstrand och Margaretha Johansson invigde stämman i strålende solsken.

Dominerande skogstema

Temat för stämman, Skogen, var välvalt då denna del av Västernorrland sades vara den skogrikaste i landet. Inkomna motioner, seminarier och SHF:s yttranden anslöt sedan helt till detta tema.

Fredagens debatt "Behöver Sverige en ny skogspolitik?" var inlevelsefull och faktsäckad. Representanter från båda sidor kom till tals: Skogsbruk under parollen frihet under ansvar – kontra lagbeslutat skydd av kultur- & naturvärden. Förutom SHF deltog Ekoturismföreningen, skogsägarbolaget SCA och Skogsägarföreningen Norrskog. För de mer neutrala inslagen stod professor Sten Nilsson och kulturjournalisten Po Tidholm. En åhörarröst kom med det innovativa förslaget att skogsfordon kan utrustas med detektorskärm som hittar forn- och kulturminnen innan de skadas. En annan fråga som togs upp var den lokalt sociala och ekonomiska skadan av ett allt mer centraliserat skogsbruk. Ledda av moderator Dag Olzon, tycktes debattdeltagarna kunna enas om att det inte behövs en ny skogspolitik – under förutsättning att den som redan finns tillämpas mycket tydligare. Det är bättre att ha en helhetsbild och mötas i dialog, snarare än en polarisering, löd slutklämmen.

Ett av de övriga seminarierna var "Vi vet var stigarna går" som handlade om hur hembygdsföreningarna kan synliggöra skogslandskapets kulturvärden. Där informerade Anna Marntell från Skogsstyrelsen om styrelsens roll samt om gällande regler för markägare. Margareta Bergvall, Läns museet Härnösand, höll ett föredrag med titeln Kärlek till landskapet. Ett annat seminarium hette "Kan en bulle kosta mer än 10 kr?" där man diskuterade konsten att inse värdet av, och ta betalt för sitt ideella arbete.

Höjd medlemsavgift bland beslutet

Ett förslag som kom att debatteras livligt, var höjningen av medlemsavgiften till SHF. Votering krävdes och det var inte utan opposition som det bestämdes att avgiften höjs med 5 kr per medlem med början år 2015. Stämman antog även en skogspolicy som klargör utgångspunkterna för hembygdsrörelsens arbete för att värna om skogens kulturvärden.

Av de tretton motioner som inkommit, så gick stämman på styrelsens linje i samtliga. Detaljerat innehåll hittas på www.hembygd.se/sida/om-shf/riksstamma.

Det var gott om besökare vid Östergötlands Hembygdsförbunds stämbord.

Östergötland värdar 2014

De blivande värdarna för nästa års riksstämma, Östergötlands Hembygdsförbund, hade intagit bästa bordsplats vid entrén till stadshusets stora salong. Under stämmodagarnas gång välkomnade de till, och marknadsförde entusiastiskt sitt län och värdstaden Linköping inför dagarna 23-25 maj 2014. Iklädda blåa, nytryckta funktionärströjor hade de ställt fram korgar med choklad och kolor som lockade fram besökarna till utställningsbordet. Där försåg sig stämmodeltagarna även med förbundets nyframtagna hembygds-karta och övrigt turistmaterial. På lördagens eftermiddag, vid stämmans final kallade SHF:s ordförande Birger Svanström upp

värdarna till scenen. En slöjdad trävandningsstav och budkavle överlämnades till Östergötlands Hembygdsförbunds ordförande Denny Lawrot som en uppmaning till att försöka matcha den nyss avslutade stämman.

Denny Lawrot övertog vandningsstaven för värdskap av riksstämman 2014.

Avslutning

Lördagskvällens hembygdsfest blev också ett inslag att minnas: På stadsparken Norra Berget möttes gästerna av en svindlande vacker utsikt över staden, under en oavbrutet klarblå himmel. Till tonerna av dragspel och gitarr vid stigkanten hade de vandrat genom parkens friluftsmuseum den sista biten upp till restaurang Grankotten på bergets topp ca 150 meter över havet. Där bjöds det avslutningsvis på buffé med norrländsk viltskavsgryta som kulinarisk höjdpunkt.

Text och bild: Jesper Ström

Vidunderlig utsikt från Norra Bergets hembygdsfest.

Föreningsmaterial efterlyses!

Se hit, alla medlemsföreningar: Hembygdsbladet söker material!

Bedriver ni någon unik eller speciell verksamhet? Har ni en bygdeskröna utöver det vanliga? En ortstradition, sed eller firande som ni vill dela med er av? Fängslande livsöden, byggnadshistorier eller udda bruksföremål?

En hembygdsbok som förtjänar uppmärksamhet? Vi efterlyser därför lite extra er föreningar som kanske inte syns så ofta.

Välkommen att skicka in både texter och bilder till redaktionen/kansliet!

E-posta helst till: ostergotland@hembygd.se

Kansliet Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14, 585 64 LINGHEM

Kulturarvsdag i Åtvidaberg

Kulturarv Östergötland samarbetade med Brukskultur Åtvidaberg och Åtvidabergs kommun när de arrangerade vårens kulturarvsdag som lockade ett hundratal personer till Kulturhuset den 25 april.

I år firar Åtvidaberg 600-årsjubileum och festivalsgeneralen Johanna Johansson berättade om aktiviteterna i samband med detta. Roy Andersson från Brukskultur Åtvidaberg visade exempel från en bok som de håller på att skriva om kopparverksarbetarna och den politiska utvecklingen efter Facitkrisen på 1970-talet. Inom projektet "Historiska rum" har Marie Hagsten från Östergötlands Museum forskat i arkiv och gjort undersökningar rörande några av byggnadsminnena i Medevi Brunn. Hon har därigenom fått ny kunskap om förändringen av husens interiörer genom tiden.

Malin Parborg Forsling arbetar på Systemagic och visade en applikation för läsplattor och internet. Programmet är en bild- och ljudguide som gör det möjligt att ta del av museernas utbud hemifrån. Hon visade en digital rundvandring på Löfstad slott. Peter Kristensson från Östergötlands Arkivförbund delade ut årets Kulturarvpris till Olof Lönnqvist, Söderköping.

Efter lunchen spelade några av de medverkande i Brukskultur Åtvidabergs teaterprojekt "Triss i kaniner" upp smakprov från föreställningen. "Broar till historien" är ett samarbetsprojekt mellan

Landsarkivet i Vadstena och skolan. Claes Westling berättade att resultatet skall bli en gemensam internethemsida för kulturarvsresurserna. Jan Nordenström har varit med om att bygga en modell över Åtvidabergs kopparverk som det såg ut 1869. Han har arbetat i flera år med att källforska för att få fram underlag till bygget. Modellen visas i en lokal bredvid Åtvidabergs Bruks- och Facitmuseum under 2013.

Terese Häll är utställningsproducent vid Norrköpings stadsmuseum. Hon berättade om museets satsning på att skapa ett rum för samtida och historisk fotografi. I slutet av året kommer museet att ordna en utställning om kvinnliga fotografer som var verksamma runt Norrköping vid sekelskiftet 1900. Ola Gustavsson meddelade att Norrköpings stadsbibliotek har publicerat fem e-böcker. Han sade att böckerna skall vara en fri resurs och inte får publiceras av ett kommersiellt bokförlag.

Ellika Kyndel från Östergötlands Museum höll Kulturarvsdagens sista föredrag. Med sitt konstpedagogiska projekt vill hon öppna samtidens ögon för graffiti som uttrycksform och självklar del av det moderna kulturarvet. Ett resultat av projektet finns att beskåda utanför Östergötlands museum i Linköping där en kub med målade sidor står uppställd över sommaren.

Text och bild: Fredrik Häger

Lunchkön vid Åtvidabergs Hotell var lång.

Viola Edström och Tova Sylvan drog vinsterna till boklotteriet.

Boken *Hus i Mjölby* av Bo Jansson i en andra upplaga

*Det är sällan en bok av typen hembygds litteratur kommer i nytryck. I regel blir det bara en förstaupplaga och målgruppen är given: föreningar och orten det berör. Men *Hus i Mjölby*, som finansierades av en stiftelse väckte redan vid publiceringen 2007 stort intresse och efter två år var upplagan slutsåld.*

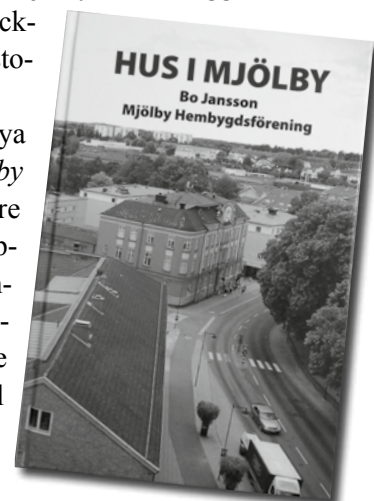
Efterfrågan levde emellertid vidare. Efter diskussioner i hembygdsföreningens styrelse som nu skulle bli finansierad, beslöt man trycka en ny upplaga. Och nu är den här. Fräsch, uppdaterad och med tillskott av nya hus och bilder, finns *Hus i Mjölby* tillgänglig i bokhandeln och hos Hembygdsföreningen i Mjölby.

Pumphuset på Strandvägen är helt nytt och den sedan förra upplagan renoverade gamla Smedjan vid Mjölnegränd, visar nytt ansikte. Biografen Sagas klassiska och konstnärligt utförda gatuentré lyser lockande i andra upplagan med nytaget färgfoto. Sex år har gått sedan första upplagan publicerades och en del faktauppgifter har ändrats. I övrigt har boken samma sakliga och verbalt vällinjerade utformning som tidigare.

Det är en sakkunnig författare bakom verket. Bo Jansson är utbildad arkitekt och en känd mjölbyprofil. Han var under 17 år intendent vid Mjölby hembygdsgård och hade då möjlighet att samla uppgifter om bebyggelsen i

Mjölby. Sedan flera år håller han föreläsningar i arkitektur och stilhistoria både i Mjölby och närliggande orter, och har också skrivit böckerna *Mjölbys Industrihistoria* och *Att bo kvar*.

Omslagets bild på nya upplagan av *Hus i Mjölby* är densamma som tidigare men är värt extra uppmärksamhet. Den är nämligen tagen från de numera rivna silotornen. Både torn och möjlighet till foto är numera historia.

Text & bild: Ing-Marie Hagelin

En trygg, stadig
och stabil bank
som har förmågan
att blicka framåt

Kinda-Ydre Sparbank |

www.kindaydresparbank.se

Välbesökt årsmöte i Kornettgården

I Kornettgårdens kafé är det nästan fullsatt runt borden. Östergötlands Hembygdsförbund och Vreta Klosters Hembygdsförening har bjudit in till årsmöte. Deltagarna droppar in, tar kaffe och slår sig ned där det finns plats. Efter en stund rör de sig mot samlingssalen där Rolf Pettersson, ordförande i Vreta Klosters Hembygdsförening, hälsar alla välkomna. Han berättar om verksamheten i föreningen.

Kulturrezan

Denny Lawrot, ordförande i Östergötlands Hembygdsförbund, tar över mikrofonen och informerar om de aktuella händelserna inom förbundet. Han visar upp kartan som Östergötlands Hembygdsförbund har tagit fram inom ramen för projektet Kulturrezan. Kartan är en guide till förbundets medlemsföreningar och visar bilder på hembygdsgårdarna som finns i Östergötland. Gårdarna är inritade med nummer på kartan där också några korta fakta om varje gård finns med. Denny Lawrot uppmanar deltagarna att ta med sig exemplar av kartorna och sprida dem.

Film om kolmilan Maja

När Denny Lawrot har satt sig ned mörklägger medlemmarna i Vreta Klosters Hembygdsförening lokalen. Åke Malmros startar projektorn och visar sin film om kolmilan Maja som föreningen arbetade med våren 2012. Samtidigt med filmen förklarar hembygdsföreningens medlemmar vilka moment som ingår när en kolmila byggs. Filmmakaren får en stor applåd och deltagarna tar en paus under tiden som några av medlemmarna ställer fram stolar på scenen.

Höjd medlemsavgift

Birger Svanström, ordförande i Sveriges Hembygdsförbund och Mikael Johansson från Östergötlands Hembygdsförbund kliver upp och sätter sig bakom bordet som står på scenen. Ordföranden förklarar årsmötesförhandlingarna öppnade. Några av mötets deltagare har invändningar mot den förhöjda medlemsavgiften till Sveriges Hembygdsförbund, men Birger Svanström förklarar att de extra kronorna är väl investerade. När förhandlingarna är avslutade passar Birger Svanström på

Birger Svanström ledde förhandlingarna och uttryckte sin glädje över turistkartan.

Museum för nostalgiker

Efter lunchen kan de som vill besöka Kornettgårdens privatägda museum som till stor del är inrymt på övervåningen. Där finns bland annat en vardagsrumsinteriör från 1950-talet, en fotoaffär med vitrinskåp fyllda av gamla kameror och ett rum med instrument. Den som har extra känsliga näsborrar kan förnimma en svag doft från 1960-talets parfymflaskor som står uppställda i frisersalongen. I hörnet av salongen finns också en apparat med svarta bläckfiskarmar och gripklor av metall. Några knippen elkablar hänger över en rödlackerad dosa med en mätare mitt på. Men den som lockas in i nostalgins ångor för länge finner snart att han är ensam kvar på museet.

En mängd radioapparater finns att beskåda i Kornettgårdens museum.

Hälsovatten

De övriga deltagarna har återsamlats vid Flistad brunn och får stärka sig med ett glas friskt vatten från den gamla hälsokällan. Därefter går de in i brunnspaviljongen och lyssnar när Hans Eriksson berättar om platsens historik. Under tiden serverar Vreta Klosters Hembygdsförening eftermiddagskaffet.

Efter en stunds samvaro bryter sällskapet upp och Östergötlands Hembygdsförbunds årsmöte modell 2013 förklaras vara avslutat.

Text och bild: Fredrik Häger

Många deltagare ville dricka kaffe på maten i Kornettgårdens ombonade miljö.

Denny Lawrot besöker Södra Kinda Bygdegilles gård Olofsboda under Kulturreсан.

En hembygdskarta blir till – Kulturreсанens färd

Startskottet för den långa färden var en fråga från den i maj 2011 nyvalde ordföranden Denny Lawrot: Var finns egentligen hembygdsförbundets alla medlemsföreningar i länets alla hörn? Och finns de på en bra karta? Svaret blev att ett par grövre, handritade sådana existerade sedan tidigare, men som inte alls motsvarade behovet av den övergripande bild som en snabböverskådlig men ändå detaljerad karta borde ge. Idén att tillverka en helt ny karta med inriktning på kulturturism växte fram, och om möjligt finansierad med EU-pengar genom länets Leaderområden. Och varför inte ha med foton på alla de hembygdsgårdar och hus som pryder hela det östgötska landskapet? Projektet tog form av en ansökan som godkändes i januari 2012 och döptes till Kulturreсан.

Om vi backar tiden en aning, så löpte ett parallellt arbete för förbundet under sommaren 2011: en enkät om husbeståndet hos medlemsföreningarna. Den ingick som en del av det nu avslutade projektet Hus med Historia. Det skulle visa sig att en del uppgifter därifrån kunde kombineras med Kulturreсан.

Gårdsbesök

Under sex månader 2012 hann kansli och styrelse besöka 53 st föreningar. Från längst ner i söder hos Svinhults

Ulrika Hbf:s ordförande Bertil Andersson diskuterar med Denny Lawrot vid ett besök på hembygdsgården Källeryd.

Hbf, till Skedevi Hbf i norr – och från Sankt Annas Hbf i östra skärgården till Ödeshögs Hbf i väster.

I första hand besöktes de föreningar där vi inte kunnat hitta bilder varken i vårt arkiv eller på webben. De många befintliga foton som redan fanns hos föreningarna, kunde ju samlas in i efterhand. Att det dessutom råkade bli en av de sol- och värmefattigaste somrarna på länge när det skulle tas fina, somriga foton var en utmaning. En minnesvärd och dramatisk biltur gick i augusti mellan Ulrika och Veta, på en väg som enligt GPS: n var fullt körbar. Det visade sig vara en nästan oframkomlig skogsavverkningsväg, kantad av timmer, och inte lämpad för något annat än traktorer och bulldozers!

Inga Britta Adolfsson samspråkar med Hans Pettersson, Björkebergs Hbf, på gården Ängstugan.

Layout och detektivarbete

Tillverkare och layoutare till kartan behövdes, och offerter söktes därför hos fyra leverantörer. Valet föll slutligen på Kartguiden i Löddeköpinge, Skåne, som tidigare även gjort Östgötakartan och redan ägde en kartlicens. Nästa utmaning var att få plats med både föreningsbild och så mycket information på kartans baksida som möjligt – för var och en av nästan 100 föreningar! Och kanske det viktigaste av allt: pricka in på länskartan var hembygdsgårdarna fanns. Föreningar utan hus placerades logiskt invid ortsnamnet som gett namn åt föreningen i fråga.

En större kartmall hade tidigare gjorts för hand av kansliet, med grovt placerade klisternummerlappar.

Denna fick tjänstgöra som grund för det idoga men roliga detektivarbete som följde. Förutom direktkontakt med föreningarna, togs hjälp av både den tidigare broschyren Hembygdsguiden, föreningarnas hemsidor och Eniro. Vi upptäckte till och med en för oss tidigare okänd hembygdsgård: Halsebo smedja hos Halsebo-Kävelsbo Hbf!

Distribution

I april 2013 trycktes 20 000 ex av kartan, och nästa etapp av Kulturresan tog vid: distributionen som i skrivande

stund är under full gång till förbundets alla medlemsföreningar, länets turistbyråer samt andra strategiska turistställen. Behöver föreningarna fler exemplar, kontaktar man bara kansliet. Dessa går även att beställa på webben från Turistbyråshopen (www.tbshopen.se). Det har varit en arbetsam men spännande och oerhört givande resa för oss, framför allt då vi fått träffa och prata med föreningar som vi inte knutit an till på länge. Vi hoppas och tror att kartan blir en uppskattad artikel på varje hembygdsförenings bord och dessutom ett stort steg för att främja besöksnäringen i hembygden!

Kulturresans färd går alltså vidare – vem vet var och när den slutar?

Text & bild: Jesper Ström

Höstprogram 2013

- Tisd** "Vattenhiss och vallajärn – om konservering av interiörmåleri och fasta
22 okt inventarier i Hedvigs kyrka i Norrköping", Stephan Lederer, konservator
Kl 18.00 Östergötlands museum.
- Tisd** "Systrarna Dagmar Eriksén och Hilda Winge - två framgångsrika östgötska
19 nov fotografer", Eva Dahlman, fotohistoriker specialiserad på kvinnliga fotografer
och bygdefotografi, Stockholm.
Kl 16.00 Bokutlämning till föreningens medlemmar.
Kl 18.00 Föredrag enligt ovan.
- Tisd** "Vad benen berättar", föreläsning med utgångspunkt i benfynd från Älvestad
17 dec kyrka, osteolog Petter Nyberg, Östergötlands museum.
Kl 18.00
- Lokal:** Wallenbergssalen, Östergötlands museum.
- Entré:** Fri entré för medlemmar i Östergötlands Fornminnes- och Museiförening,
icke medlemmar 50:-/person.
- Arr:** Östergötlands Fornminnes- och Museiförening, Östergötlands museum och
Folkuniversitetet.

Välkomna!

Tusentals bilder hos Mjölby fotogrupp

På övervåningen i Mjölby hembygdsgård sitter Ewert Lindell och Gösta Gustavsson böjda över ett antal tjocka pärmar fyllda med fotografier. De ingår i fotogruppen som Mjölby Hembygdsförening startade 2009. – Vi tittade på alla bilder som finns här och bestämde oss för att fortsätta dokumentationen, säger Ewert Lindell. Sedan tidigare har hembygdsföreningen tusentals sorterade fotografier i sina samlingar. Men flera tusen bilder återstår och under ett möte föreslog medlemmarna att Mjölby Hembygdsförening skulle samla en arbetsgrupp med personer som har god kunskap om stadens historia. – Vi är tjugo till trettio personer som träffas här varannan måndag, säger Gösta Gustavsson.

Gösta Gustavsson och Ewert Lindell är två av fotogruppens drivkrafter.

Studiecirkel

Mjölby Hembygdsförening investerade i dator, skanner och projektor. I taket framför bordet är en projektorssduk monterad och när gruppen träffas kan alla samtidigt titta på bilderna som visas.

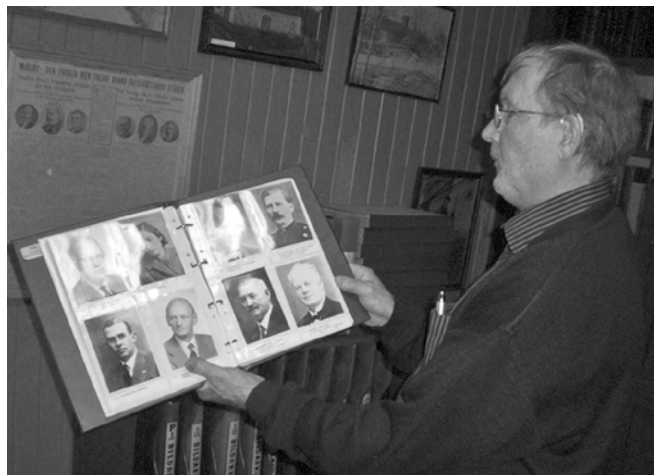
– Studieförandet är involverat och vi driver det här som en studiecirkel, fortsätter Gösta Gustavsson.

Utställning

När Mjölby Hembygdsförening fyllde 75 år fick fotogruppen i uppdrag att sätta samman en utställning. De hängde upp bilder och texter som berättar om hembygdsgårdens tillkomst.

– Vi gjorde också ett bildspel som vi visar, säger Ewert Lindell.

Han slår upp en av pärmarna och berättar att de skriver fakta om motivet på baksidan av varje bild. De jämför fotografierna med de bilder som har skannats och kompletterar texterna om det behövs.

Ewert Lindell med en av de otaliga pärmarna ur Mjölby Hbf:s fotoarkiv.

Hjälp från besökare

– Ibland går vi bet. Då låter vi bilderna vara så länge. En dag kan det komma någon som känner igen motiven, säger Ewert Lindell.

Han berättar att många människor som besöker hembygdsgården frågar om bilderna och att fotogruppen får revidera sina planer när de får nya uppgifter om sitt arbetsmaterial.

Familjebilder

Även om fotogruppen har hunnit med att registrera många bilder återstår mycket arbete. Ewert Lindell reser sig upp och går till arkivet som ligger i ett litet vindsrum. Där står ett högt metallskåp. Han drar ut en av lådorna och öppnar en pärm från början av 1900-talet. De tjocka kartongbladen har utskurna ovala hål som ramar in svartvita porträtt.

– Vi har ännu inte brytt oss om familjebilderna, säger han och drar ut en annan låda som är lika välfylld av pärmar som väntar på sin tur.

Text och bild: Fredrik Häger

Blöt sommarfest i Ringarum

Bengt Åbrings grålletraktor puttrar vägen upp till Hembygdsberget med ett gäng besökare som vill vara med på dagens stora födelsedagsfest. Ringarums Hembygdsförening fyller 80 år och Bengt Åbrings uppdrag är att skjutsa gästerna till och från parkeringsplatsen.

– Jag är Ringarums remmalagschaufför, säger han och skrattar gott.

Han hjälper sina passagerare att kliva ned från vagnen. De sprider sig över hembygdsgården för att se på attraktionerna som finns där.

Bengt Åbring var dagens remmalagschaufför.

Invigningstal och musik

Ordförande i Ringarums Hembygdsförening Karin Folkesson står på dansbanan iklädd folkdräkt. Hon hälsar alla besökare välkomna och berättar om dagens späckade program som kommer att avslutas med dans till Ken Kåbes fram till midnatt.

– Jag vet någon som kommer att vara trött i morgon, säger hon och syftar på sig själv.

Den tidigare landshövdingen Björn Eriksson står med fötterna stadigt i marken bakom henne och väntar på sin tur. När Karin Folkesson lämnar över mikrofonen till honom vrider ljudteknikern ned volymkontrollen en aning.

– Jag tycker det är roligt att få vara något av en landshövding igen vid sådana här tillfällen, säger han med sin kraftiga stämma.

När han har hållit sitt invigningstal bjuder Barbro Wållberg på musik från trakten.

Flyttad smedja

Framför Torsten Magnusson har det samlats en skara besökare. Han berättar om smedjan som Karl Karlsson skänkte till Ringarums Hembygdsförening. Ursprungligen kommer den från Näs men nyligen har medlemmarna flyttat den till en plats bredvid kaffestugan.

– Än så länge är den vedförråd, säger Torsten Magnusson och tar en yxa i handen.

Björn Eriksson höll invigningstalet.

Han klyver ett tjockt vedträ med ett hugg och förklarar smedjan återinvigd genom att utbringa en skål med en mugg citronläsk.

Motorcyklar från trakten

Albin Lindqvist står böjd över sin ryska sidovagnsmotorcykel. Han sparkar startpedalen i botten några gånger och så hoppar boxermotorn igång.

– När jag började med gamla motorcyklar var utgångspunkten att de skulle vara från trakten. Men den här är inte så gammal. Den är en rysk kopia av en BMW-motorcykel, säger han och vrider på gashandtaget.

Vid väggen står en Jawa militärmotorcykel med klar-röd sadel. Albin Lindqvist berättar att sadeln inte är den ursprungliga. Istället skall den vara grön och sträcka sig längre över bakskärmen. Men det är svårt att få tag på originaldelar eftersom många motorcyklar såldes till utlandet när den svenska armén tog modellen ur bruk.

Albin Lindqvist startade sin ryska sidvagnsmotorcykel.

Branden i tegelbruket

Albin Lindqvist tittar på klockan. Snart är den tre och han skyndar ned till dansbanan. En siren ljuder och Albin Lindqvist plockar upp mikrofonen. Han berättar om branden i Ringarums tegelbruk som startade den 1 juni 1963 strax efter klockan 15. Branden ödelade tegelbruket där 20 personer arbetade. Tågtrafiken stoppades eftersom den starka hetten böjde järnvägsrälsen och röken syntes vida omkring. Lagom till den här minnesdagen har Ringarums Hembygdsförening tagit fram en DVD-film som handlar om tegelbruket och Ringarum.

Diplom till 80-åringen

När Albin Lindqvist har talat klart träder ordförande i Östergötlands Hembygdsförbund Denny Lawrot fram med en väska under armen. Han öppnar den och plockar upp ett diplom som han överräcker till Karin Folkesson. Hon tar emot det och tackar för uppmärksamheten som Östergöt-

Ringarums Hbf:s ordförande Karin Folkesson höll i festprogrammet.

lands Hembygdsförbund visar Ringarums Hembygdsförening.

Festlig traktorfärd

Under tiden har hotfulla moln tornat upp på himlen och nu tömmer de ut sitt innehåll över festen på Hembygdsberget. En skock besökare skyndar sig till Bengt Åbrings traktorravn. Han har tagit på sig ett blått regnställ och delar ut sittunderlag till passagerarna. Men passagerarna är många och sittunderlagen få. Den som är sist upp får sitta på sitt hopfällda paraply om han vill hålla rumpan torr. Grälle-ekipaget slirar nedför backarna mot parkeringsplatsen på den sluttande gräsplanen. Ännu går det att komma därifrån med hjulen i lagom spinn.

Text och bild: Fredrik Häger

Vi ger ut böcker!

Ett axprov ur vår tidigare utgivning:

Brevens Bruks hembygdsförening:
Brevens Bruk, bruksliv i järnets tecken
Knutby-Faringe-Bladåker hembygdsförening:
Bygden som steg ur havet
Fanthyttans bygdeförening: Fanthytan
Borensbergs hembygdsförening: Från
Husbyfjäl till Borensberg
Lima, Rörbäcksnäs och Transtrands
hembygdsföreningar: Gränsland
Hafsta byalag: Hafsta genom tiderna
Föreningen Hårdakvarn: Hårdakvarn
Idre hembygdsförening: Idre bygdebok
del 1, 2 och 3
Kvistholmsgruppen: Kvistholmskrönika
Ragnarö byalag: Livet i ragnarö
Norra Vi hembygdsförening: Norra Vi
Norra Vi hembygdsförening: Ydrebo
Torpa hembygdsförening: Om Torpa
kyrka
Torpa hembygdsförening: Skrävör
och visor
Reftele hembygdsförening: Reftelebygd
Röks hembygdsförening: Röksminnen
Rök-Svanshals byalag: Svanshalsminnen
Stoby historieförening: Stoby by
Särna fornminnesförening: Särna

Upplands-Bro Kulturhistoriska förening: Upplands-Bro
från då till nu
Birgitta Olsson: Bondeupproret i Skåne
Johan Birath: Brännvin, vatten och bröd. Del 1 och 2
Johan Birath: Ekeby sockenstämmor 1787-1818
Johan Birath: Mordet i Hycklinge
Johan Birath: Mordet i Ljungstorp
Johan Birath: Mordet vid Stjärnesand
Johan Birath: Spöken i Östergötland
Berit och Lars Eric Fjellman: Dalsland och gränsbygden.
Del 1 och 2

Erik Jonsson: De första Ormsjöutvandringarna. Del 1 och 2
Bror Steen: En Parvells minnen från Häggestad Norrgård
Östen Andersson: Fjärdingsman i skärgården
Rune Andersson: Örskrå
Tony Hagström: Folket på Rygga by
Bengt-Arne Bengtsson: Från bondby till municipalsamhälle (Kisa)
Anders Ejdervik och Anders Dahlin: Grövelsjöfjällen,
gränslösa fjäll
Sten-Olof Ragnar: Gårdar och stugor i Åsbo
Lennart Nilsson: Gårdarna utmed Lagans strand

Sven Thurin: Historien om Myggsjön
Verner Lindblom och Bengt Råslid:
Lexikon, Västergötlands tidiga historia
Bo Werkström: Lunds Timmer AB
Per-Anders Lundh: Mellan Liljeholmen
och Somvik
Mona Söderbäck: Mitt Ödeshög
Bo Jansson: Mjölby industrihistoria
Gudrun F. Brännberg: Målare i
Medelpad
Kajsa Karlsson: Människor, mark och
skiften i Knipered under 250 år
Anita Kindstrand: Ordstav och talesätt i
Unnarydsbygden
Rosa Lindeberg och Majken Sörman-
Olsson: Rosas bok
Torbjörn Ljungqvist: Rofors
Eva Fagerberg: Sankta Ingrid av
Skänninge
Alice Andersson: Skeppsås kyrkogård
Catherine Lagercrantz: Tamms på
Österbybruk
Eije Fasth: Tranås hornmusikkår 110 år
Göran Källgård: Vargakt, emigranter
och en drucknad griskulting
Mikael Edberg: Ytterbys gårdar och torp

och många fler ...

Atremi

Axstad Södergård,
0142-171 00

www.atremi.se

595 94 Mjölby
info@atremi.se

Skyltplacering av det mer diskreta slaget.

Hembygdsgården – något att skylta med?

Givetvis är en hembygdsgård, och all övrig hembygdssamhet, värd att skylta med! Även högst behövlig, vilket vi i hembygdsförbundet har noterat inför flera besök ute hos våra föreningsmedlemmar. Att hitta till en hembygdsgård är till synes en enkel match, enligt kartan. Men väl på väg dit har vi mer än en gång spanat länge vid grusvägskorsningar, busksnår och backkrön. Ibland har det inte funnits någon skylt alls. Vid andra tillfällen har vi till sist hittat fint handgjorda metall- och träskyltar på de mest undanskymda ställen. Ofta har de varit placerade på privat mark precis intill – eller på själva gården. Tänk om de hade kunnat synas tydligt från den större vägen! Det är dock en inte alltför lättlöst fråga, har vi lärt oss. Speciellt inte om man vill synas vid en större, allmän väg.

Handgjord skylt vid Örtomta Hbf:s hembygdsgård.
Foto: Fredrik Häger

Skyltregler

Enligt Trafikverkets hemsida gäller följande: Det är den som ansökt om vägvisning till en allmän inrättning, serviceanläggning eller turistiskt intressant mål som ska betala för tillverkning och uppsättning. Vägvisningen ska ha svart text på vit botten. Den kan också ha en symbol, till exempel en kaffekopp för servering. Kostnaden för en enkel vägvisare utmed det mindre vägnätet är minst 6000 kr, men ofta betydligt mer. Om vägvisningen måste sättas upp i en portal över vägen blir kostnaden många gånger högre.

Det är flera faktorer som påverkar vad kostnaden blir för en sökt vägvisning, bland annat:

- **Skyltens storlek.** Skyltens storlek beror på mängden text, antal symboler och textstorlek.
- **Typ av skylt.** Ska det vara en enkel vägvisare eller ska den finnas på en stor orienteringstavla?
- **Vägtyp.** Kommer skylten att finnas på exempelvis en motorväg eller en mindre landsbygdsväg?
- **Stolpar och fundament.** Vilken typ av uppsättningsanordningar krävs på platsen där skylten ska sitta?
- **Komplettering.** Kan vägvisningen infogas i befintlig uppsättning eller måste en helt ny sättas upp?
- **Portalskyltar.** Arbete med skyltar som sitter över vägen kräver skylift.
- **Avstängningsanordningar.** Vägtyp och mängden trafik avgör hur mycket avstängningsanordningar som krävs när skylten sätts upp för att trygga säkerheten för både arbetarna och trafikanterna.

Det är mycket att tänka på, alltså. Nåväl, även om besökare och turister säkerligen hittar till våra föreningar ändå, så kanske tiden snart är mogen för en lättsam tävling om vilken av våra föreningar som har den finaste, eller mest originella hembygdsskylten!

*Text & bild: Jesper Ström.
Källa: www.trafikverket.se*

En så kallad enkel vägvisare från Trafikverket.

HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

täcker till stora delar ert försäkringsbehov när föreningen försäkrar byggnad och löseegendom, men i en del fall behövs en tilläggförsäkring. Ett exempel kan vara om föreningen önskar försäkringsskydd mot skadedjur. Ett annat exempel är om föreningen har en åkgräsklippare som omfattas av trafikförsäkringsplikten. De vanligaste tilläggförsäkringarna redovisas nedan.

TILLÄGGSFÖRSÄKRINGAR

ALLRISKFÖRSÄKRING av byggnader.

UTSTÄLLNINGSFÖRSÄKRING i de fall där föreningen saknar försäkring för eget lösöre eller där värdet överstiger 445 000kr.

OLYCKSFALLSFÖRSÄKRING för anställda som arbetar 16 timmar eller mindre per vecka.

BYGGHERREANSVARSFÖRSÄKRING vid större byggnationer.

Samtliga ovanstående tilläggförsäkringar tecknas genom SHF:s försäkringskansli.

HUSBOCKSFÖRSÄKRING för sanering av skadeangrepp orsakade av husbock eller hästmyra på byggnader tecknas hos Anticimex.

TRAFIKFÖRSÄKRING FÖR ÅKGRÄSKLIPPARE tecknas hos det lokala Länsförsäkringsbolaget.

SE ÖVER ERT FÖRSÄKRINGSBEHOV!

Hembygdsförsäkringen,
Östra Långgatan 30A, 432 41 Varberg
hembygdsforsakringen@hembygd.se 0200-22 00 55

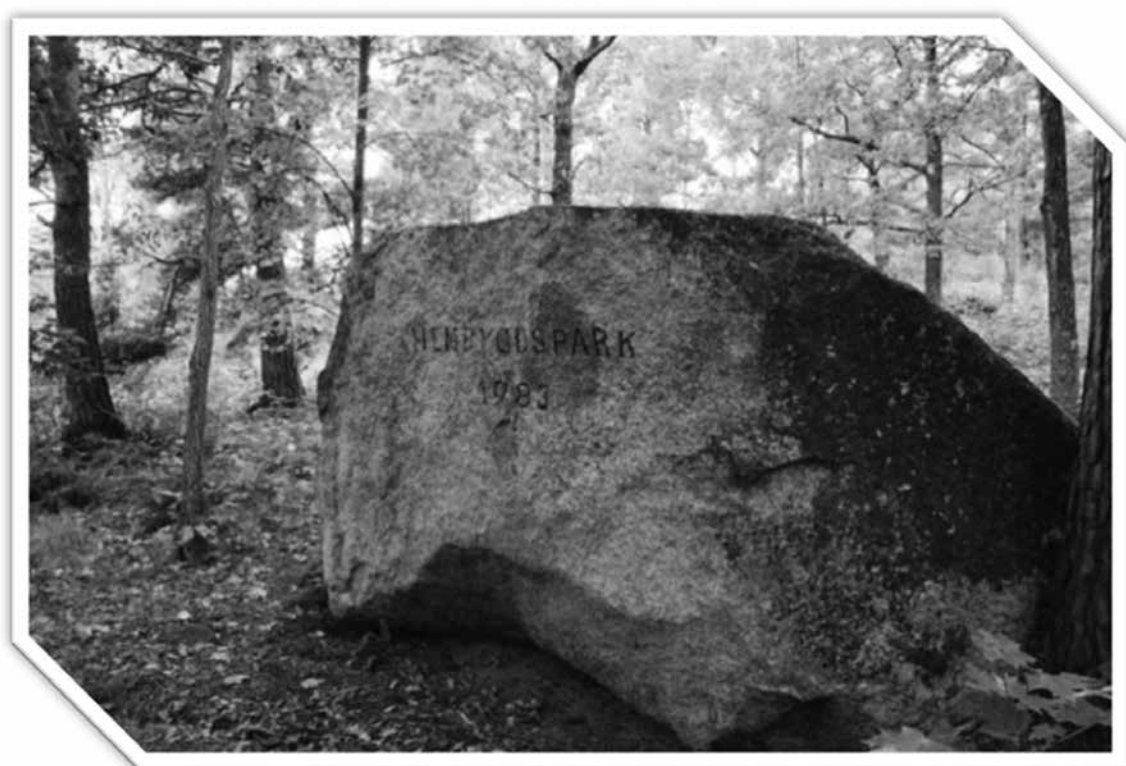
HEMBYGDSFÖRSÄKRINGEN

B

Posttidning

Avsändare:

Östergötlands Hembygdsförbund
Tellbovägen 14, 585 64 Linghem

Hembygdsrörelsen står på en stadig grund hos Vårnäs Hembygdsförening, Brokind.

Foto: Jesper Ström